

Aggerbeck.

En sæbefabrik i Horsens.

Christen Iversen Aggerbeck, herefter kaldet CIA blev født den 6. oktober 1826 i Agerbæk i Fåborg sogn ved Varde.

Hans mor døde i en ung alder, så han måtte i en tidlig alder ud for at tjene til føden som fårehyrde på heden.

CIA havde altid været interesseret i jagt, og fra sin tidligste ungdom tog han bøssen med i marken, for i det tilfælde, at der skulle komme et stykke vildt forbi hans vej. Han tjente på landet fra sin barndom og indtil han blev indkaldt som soldat i 1848.

Den 1. oktober 1848 mødte CIA på rekrutskolen i Nyborg. Den 28. oktober samme år, tilgik han 1. jægerkorps 1. kompagni. Han havde soldaternummer 32 og deltog i krigen 1848-50 som jægersoldat og var med i forskellige kampe. Han var ordonnans hos daværende major – senere generalmajor E. H. C. Vilster.

Som soldat blev de kaldt ved det bynavn, som de kom fra. Så nr. 32 blev kaldt Agerbæk, et navn der hængte ved ham resten af livet. Dog ændrede han stavemåden senere på grund af, at udlandet ikke brugte bogstavet æ og navnet blev til Aggerbeck.

Under våbenstilstanden i vinteren 1849-50 var jægerkorpset indkvarteret i Horsens og omegn og ved denne lejlighed lærte han sin senere hustru at kende, hvilket der var årsag til at han efter krigen søgte og fik arbejde som arbejdsmand hos sæbefabrikant J. C. Krüger i Borgergade i Horsens. CIA havde øjnene med sig, og når han om middagen var alene på fabrikken, gradede han sæbeluden for at lære kunsten efter. Til sidst mente han at kunne begynde for sig selv, men det var ikke så let at få Borgerskabet dengang. CIA søgte borgerskab i flere byer, men hans tidligere arbejdsgiver nedlagde indsigelser ved myndighederne. Dog viste daværende borgmester i Horsens, justitsråd Ræder interesse og ved hans hjælp fik CIA omsider borgerskab den 17. januar 1852 som lysestøber og sæbesyder.

Samme dag begyndte CIA med 300 Rigsdaler og uden fremmed hjælp i meget små lokaler i Østergade 15 i Horsens med at støbe talglys og lave ganske enkle og farverige håndsæber.

CIA's gamle læremester J. C. Krügers "Sæbe- og Parfumeri-Fabrik" blev oprettet i 1844 og var ejet af fabrikant Johan Christian Christoffer Krüger der var født 1802 i Lübeck. Virksomheden var gennem tiden beliggende på flere adresser i Borgergade, bl.a. nr. 10-12, en adresse som virksomheden Paasch og Larsen, Petersen senere overtog .

J. C. Krüger står i Horsens vejvisere 1850-58 opført som parfumeri- Chokolade- og Sæbefabrikant og fra 1860 tillige som medejer af et dampbrænderi på Søndergade og en gærfabrik, igen fra 1872 som fabrikant af parfumerede sæber og parfumer samt grøn oliesæbe.

Fabrikant J. C. Krüger var formand for Horsens borgerlige skyttelaug fra 1872-1875 og desuden formand for handelsstandsforeningen.

Virksomheden producerede i 1879 diverse sæber, pomader, hårolier og vellugtende vande.

Fabrikken udvidede sig betydelig, siden starten og beskæftigede i 1879, 18 personer, hvoraf de 10 var voksne.

Fabrikanten var ifølge folketællingen 1880 bosiddende Borgergade 10-12, 72 år gammel og ugift, om det var årsagen til firmaets endeligt, om det var konkurrencen fra Aggerbeck eller måske en kombination af begge dele, så der ikke kunne findes en arvetager eller en køber, må blive hen i det uvisse. Han dør ugift den 26. juni 1888.

CIA blev den 6. april 1852 gift i Hatting kirke med den 1 år yngre Cathrine Maria Pedersdatter.

At CIA også var en driftig herre på den private side bevidner de 12 børn de fik. De nævnes herunder:

Otto født i omkring 1850-51.

Hansine født i 1852.

Iver Madsen født i 1854, han overtager senere virksomheden.

Hansine Marie født i 1856.

Peder Henrich Andreas August født i 1858.

Martja Camilla født i 1860.

Carl Christian Wilhelm født i 1863.

Adolph Waldemar født 1865.

Waldemar født i 1866.

Ludvig Otto født i 1867.

Louis Otto født i 1869.

Marie født i 1873.

Foruden Cathrine passede hjem og børn, hjalp hun også sin mand med fabrikationen i Østergade og på markedsdage sad hun i et telt på Torvet i Horsens og solgte håndsæbe.

Dengang var konkurrencen ikke så stor, så CIA kunne sælge den sæbe, som han kunne fremstille, dog var de meget fattige de første år.

Kendskab til sæbe var ringe dengang og Cathrine blev mange gange spurgt om det hun solgte, var spiseligt.

Efterhånden som forbruget steg, steg også salget, men forholdene var i lang tid meget beskedne.

Efter en del år byggede CIA i Østergade en bygning til fabrik og samtidig åbnede man et udsalg i Smedegade 47.

I Horsens Avis fra søndag den 3. juli 1855 finder man følgende annonce for C. I. Aggerbecks sæber:

	Medicinsk-aromatisk Urtesæbe, sammenlignet ifølge videnskabelige Studier og bekræftet af Erfarung, afslører ifølge Lægers Underfølelse og Hvidbiller et Middel til Hudens Rensning og Konservering. Pletter, Brænder og Rindesår ville ved Brug af heraf forsvinde. Den udgjør tillige et sikkert Middel til at døde og udrydde de Parasitter laaret af Dyr som Hættetiget, som angriber og forbørre Lænderne. Brugs-Anvisning: Rader påførte Omflaget. Pris 24 p. pr. Stk. Den aromatiske medicinske Urtesæbe vil altid være forsynet med ovenstående Etiquette og et Facsimile af Under- tegnedes Hændertegnning.
	Cocos-Stearin-Soda-Sæbe med Bittermandel-Parfume. Den udelte Hænderdel drage Sæbe i saa kort Tid som muligt, turde foranstaltne at anbefale den, som den fortællende Anstaltende, man derved vil have været i stand til at frembringe. Den bedes påagtes, at enhver Stofte er forsynet med ovenstående Etiquette og Under- tegnedes Hændertegnning. Pris 20 p. pr. Stk.
	Reen Cocos-Olie-Soda-Sæbe. Paaatende ovenstående Etiquette, for hvis Efterfølgning man vil sørge, vilde Forbrugeren altid være sikret at erholde et Fabricat, som i gennemgaaende Hvidhed, Hæft Stum og rensende Egenskab turde bedes i den fuldekommen lige god med det tidligere laamget yndede rødt Fabricat, og ved dens fuldkomne Neutralitet, hvorved al Skarphed undgaars, overtræffe den. Pris med Parfume 18 p. pr. Stk. uden Parfume 12 p. pr. Stk. Reen Cocos-Olie-Soda-Sæbe af Under- tegnedes Fabrik vil altid findes forsynet med ovenstående Etiquette og et Facsimile af Under- tegnedes Hændertegnning. Stykkerne vilde findes i Besiddelse af den originale Bægt og Størrelse, og faaes i Horsens hos efternavnte Herrer Kjøbmænd: Agent G. W. Geyer, H. Gade og G. A. Bruun samt paa Fabrikfabrikatet, Smedegade Nr. 308, hvor stadigt Lager vil forefindes. Horsens, i Juni 1855. C. I. Aggerbeck,

Annoncen var sandsynligvis C. I. Aggerbecks første. Det er den ældste, man har kunnet finde i Horsens Avis og det måtte næsten helt sikkert være det sted, hvor CIA først reklamerede. Adressen som nævnes i annoncen er matr. nr. 308 i Smedegade (Smedegade 47), her boede CIA og frue fra omkring 1854 til 1865, indtil Smedegade 33 blev købt.

Sidst i 1850'erne eller først i 1860'erne skabte CIA varemærket med bikuben og de flyvende bier. Mærket er senere blevet efterlignet, men må ikke bruges i forbindelse med sæber og parfumer.

Under besættelsen i 1864 tjente firmaet ganske godt på, at de tyske og østrigske soldater var storforbrugere af promade.

Firmaets produkter blev lidt efter lidt kendt for deres gode kvalitet og samtidig tjente CIA flere og flere penge. Så den 17. januar 1865 købte CIA ejendommen Smedegade 33 af firmaet Møller og Jochumsen for 10.000 Rigsdaler. Her var store udviklingsmuligheder.

I 1867 besøgte CIA verdensudstillingen i Paris. Dengang foregik rejsen fra Horsens til Fredericia pr. hestevogn, da der endnu ikke fandtes jernbane op gennem Jylland. I Paris købte CIA de første maskiner fra Beyer Frères, Paris til fremstilling af finere toiletsæber. Så nu tog produktionen af disse sæber også fart. Maskinerne indkøbt i Paris var de første som kom til landet.

Nu fulgte udvidelse på udvidelse og alle bygninger blev efterhånden indraget til fabrikken, hvor også dampkraft blev taget i brug i 1872, ligesom der også blev installeret store kedler til bløde sæber, der nu også var blevet optaget i produktionen.

Det blev sagt at når CIA kogte transparentsæben nr. 123, sagde han altid: I guds navn, der var nemlig sprit i sæben, så ved uforsigtighed kunne der let ske en ulykke. Når sæben blev lavet, hang der et skilt i fabrikken, hvor der stod "Tobaksrygning forbudt"

CIA overdrager firmaet til sønnen Iver Madsen Aggerbeck den 10. september 1893 og søndag den 19. august 1894 om formiddagen dør CIA efter længere tids svagelighed.

Iver Madsen Aggerbeck, herefter kaldet IMA, blev født den 30. april 1854 i Horsens.

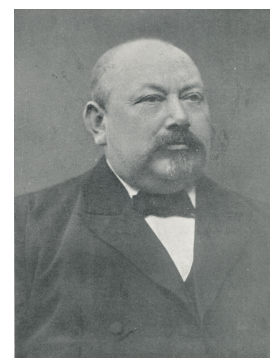
Han var familiens ældste søn. Han var i ordets bedste betydning fagmand, idet han allerede som 6-årig måtte han hjælpe til i faderens virksomhed. Han var siden uafbrudt beskæftiget i firmaet. Han kom i lære og blev svend i 1873. Han uddannede sig yderligere ved ophold i udlandet, bl.a. Tyskland. Han vendte hjem og han blev gift den 29. oktober 1880 i Horsens med Clara Sophie Hense, sammen fik de 4 børn:

Carl Albert født i 1881, han overtager senere firmaet.

Olga født i 1884.

Ivan Christian født i 1887.

Einar Harry født i 1889, han indgår senere i ledelsen af firmaet.

IMA var sin far en uvurderlig støtte, idet han samvittighedsfuldt sammen med faderen stræbte efter at komme ud over de strenge kår, og at dette lykkedes viste de stadige fremskridt og udvidelser i firmaet. Han havde i starten store økonomiske vanskeligheder, men med stor energi og nøjsomhed lykkedes det at overvinde alle vanskelighederne.

Virksomheden, hvis sæbe og parfume produkter på det tidspunkt var landskendt, blev under hans

dygtige og initiativrige ledelse udvidet i betydelig omfang. Moderne tekniske hjælpemidler blev taget i brug og firmaet bevarede sin ansete position.

Næsten årligt foretog han udvidelser.

I 1900 blev der installeret store moderne maskiner til fremstilling af de finere toiletsæber.

I 1903 blev der anlagt en filial i København.

I 1905 blev der installeret en ny dampkedel, 3 gange så stor som den gamle og en ny 24 hestes dampmaskine.

Der blev tillige installeret ekstraktionsmaskiner til udvindingen af de rene blomster parfumer, ligeledes fik virksomheden sit eget laboratorium.

Personlig ledede IMA fabrikken både teknisk og merkantilt, men det rent repræsentative havde han ikke tid til, da virksomheden dagligt krævede hans tilstedeværelse. Til det repræsentative fik han en udmærket støtte i sin ældste søn Carl Albert.

IMA var i perioden 1903 - 1909 medlem af byrådet i Horsens.

Foruden hans store lidenskab for jagt, blev en del af fritiden også brugt i "Sundhuset", huset lå på det der i dag hedder Clarasvej, som er opkaldt efter IMA's hustru.

"Sundhuset"

IMA og fru Clara på terrassen ved "Sundhuset"

IMA døde i Horsens den 1. april 1916.

Carl Albert Aggerbeck, herefter kaldet CCA, blev født den 13. juni 1881 i Horsens.

Han tog eksamen fra Horsens Latinskole.

Fra 14 års alderen havde han udstået sin læretid i fabrikken, under faderens ledelse. Efter læretiden var han beskæftiget flere steder i udlandet, bl.a. i Hannover, Hamborg, Stockholm og Christiania, sidstnævnte sted var han ansat som parfumeur og teknisk leder af Norges største toiletsæbefabrik.

CAA blev prokurist i det fædrene firma i 1906.

Han blev gift med Bergliot Carlberg i Nykøbing Falster den 30. april 1907, sammen fik de 3 børn:

Harriet født i 1908.

Bodil født i 1911.

Gerda født i 1914.

CAA gjorde parfumeriet til sit speciale og ledede denne afdeling, som gennem tiden optog enhver gangbar artikel indenfor branchen.

Endvidere havde CAA sammen med faderen den merkantile ledelse. Han stod også for reklameringen som firmaet benyttede sig mere og mere af.

Som repræsentant for firmaet var han tillige kendt af den største del af forretningens kunder, idet han siden sit 16. år havde haft en væsentlig del af rejseruterne i stadig skiftende distrikter og havde lejlighed til at knytte mange nye forbindelser.

CAA var også manden som komponerede den af Aggerbecks så berømte Iris sæbe og som sådan bidro betydelig til firmaets renommé. Sæben blev lanceret i 1900.

Den 17. januar 1909 blev han optaget som kompagnon i firmaet.

Reklame for en anden af firmaets sæber.

CAA var medlem af bestyrelsen for Sæbe- og Parfumefabrikantforeningen og for Horsens Turistforening.

Medlem af bestyrelsen for Håndværker- og Industriforeningen i Horsens 1913-28.

Formand for Horsens roklub 1914-25.

Medlem af bestyrelsen For Dansk arbejde i Horsens 1918-25.

Bestyrelsesmedlem af Landsforeningen Dansk Arbejde 1918-25.

Medlem af bestyrelsen for Horsens Konservative Vælgerforening 1921-29.

Som sin far var han medlem af Horsens byråd 1925-29.

Formand for Horsens borgerlige Skyttelaug 1934 til sin død i 1936.

Adresse Gimle i Horsens (Carolinelundsvej 25).

Sommerbolig i Skagen.

Han døde i Horsens den 1. maj 1936 efter en månedlang kamp mod døden.

Einar Harry Aggerbeck, herefter kaldet EHA, blev født den 24. september 1889 i Horsens.

Han var familiens yngste søn og fik sin uddannelse i den hjemlige fabrik under faderens ledelse og senere dels ved studier af kemi på et kejserligt teknikum i Tyskland, ved ophold i flere år i mange forskellige sæbe- og glycerinfabrikker, både i Tyskland og i Østrig og ved speciel uddannelse i et kemisk konsultations laboratorium for sæbeindustrien.

Han aftjente sin værnepligt hos II. Bat. E. Comp. 1. Del. omkring 1911.

I en alder af kun 23 år, stod han i spidsen for udarbejdelse og ledelsen af hele sæbefabrikken ombygning og udvidelse.

Han blev gift den 1. marts 1919 med Margaritha Hansen, sammen fik de 4 børn:

Inge født i 1919.

Jytte født i 1921.

Grethe født i 1923.

Lissi født i 1924.

EHA overtog den tekniske ledelse af den kemiske afdeling og senere som administrerende direktør og bestyrelsesformand.

Modsat sin bror viede EHA hele sin arbejdskraft for virksomheden. Dog vil man erindre at tæt på virksomhedens 90 års fødselsdag blev EHA med rette takket for en ikke helt lille sum penge, som firmaet havde stillet til rådighed for Vitus Bering Komiteen, penge som var indkommet gennem salg af den sæbe, der havde slået ikke blot Berings, men også Horsens navn fast viden om.

Lidt om selve virksomheden.

Omkring 1911 gik det med sæbe som med al anden industri, at fremtiden var stordrift. Alle nye hjælpemidler måtte tages i brug, alle nye metoder måtte benyttes og større og større kvanta måtte fremstilles for at kunne konkurrere.

Man besluttede sig for at forandre og modernisere hele virksomheden, som kom til at vare fra 1911-1912. Meget af forsinkelsen skyldtes dog den usædvanlige lange og strenge vinter, hvor murarbejdet måtte ligge brak i over 2 måneder, hvilket gjorde det daglige arbejde besværligt, idet sæben en tid så at sige måtte sydes under åben himmel i 12-15 graders frost.

Efter moderniseringen foregik produktionen nu efter de mest moderne metoder og næsten al håndarbejde blev erstattet af mekanisk kraft. En anden ting der blev lagt væk på ved moderniseringen var at alle afdelinger for så vidt muligt blev specialiseret. I promaderiet fremstilledes udelukkende de mange forskellige slags kosmetik, pomader, crystalliseret brillantiner og cremer. Endvidere blev parfumeriet udelukkende beregnet for emballering af den mængde forskellige toiletartikler som

lommeløklædeessenser, hårvand, brillantine, tand-cremer, pudder osv. som fremstilles. Parfumerne opbevares i specielt indrettede isolerede rum med ens temperatur.

Afdelingen for emballagen, som var en meget betydelig del af virksomheden blev ligeledes anbragt i egne rum. Fabrikken havde sit eget bøderværksted og snedkerværksted. Til kraft anvendtes dampmaskiner og diverse elektromotorer.

Danmark regnedes i 1912 for et af de mest sæbeforbrugende lande, hvorimod lande som Sverige brugte mere parfume samt tandcreme, forbruget er dog støt stigende.

Fra starten af firmaet i 1852 og frem til 1912, blev meget ændret, fra at sæben var dårligt parfumeret, ofte skarpkantede og solgtes i ubekvemme firkantede stykker uden nogen form for emballage, til at være parfumerede, dejlige af røre ved, samt først i ordinære omslag, senere i æsker, som i starten voldte en del vanskeligheder, da disse æsker måtte håndlaves.

Det var ikke kun på sæbeområdet at det gik stærkt, også på parfumeområdet, med bl.a.

Repræsentations Eau de Cologne skattes i høj grad af forbrugerne.

I 1912 var medarbejderstaben på ca. 75 personer.

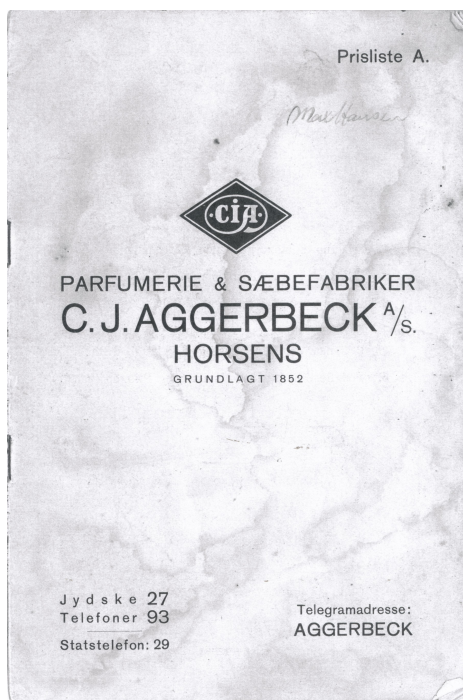
I 1929 blev virksomheden omdannet til et familieaktieselskab med EHA som administrerende direktør og formand for selskabets bestyrelse.

Firmaet havde allerede før 2. verdenskrig en betydelig eksport.

Firmaet ophørte mellem 1959-1965.

Til slut et lille vers, som en af firmaets medarbejdere inspireredes til ved tjæresæbens fremstilling omkring 1866.

Denne Sæbe er af Tjære,
Man den i Horsens fabrikere,
den er go'og inte dyr,
man faar den ej saa god hos Kry`er.

Prisliste.

Kilder:

Lauritzen, Henry: C. I. Aggerbeck 1826-1894.

Aggerbeck, J. M.: Firmaet C. J. Aggerbeck gennem 60 år.

Horsens biblioteks lokalsamling.

Byarkivet i Horsens.

Danmarks Industrimuseum.

John Juhler Hansen.

Jan Østergaards private arkiver.